

Nowe dane o gniewoszu plamistym *Coronella austriaca* w Polsce Środkowo-Zachodniej (Wielkopolska)

New data on the occurrence of the smooth snake *Coronella austriaca* in central-western Poland (Wielkopolska region)

MIKOŁAJ KACZMARSKI, TADEUSZ MIZERA

Institut Zoologii, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
60–625 Poznań, ul. Wojska Polskiego 71 C
e-mail: traszka.com@gmail.com; tadeusz.mizera@up.poznan.pl

Słowa kluczowe: gady, nowe stanowisko, las, Puszcza Notecka, Poligon Biedrusko, teren wojskowy, ochrona.

Gniewosz plamisty *Coronella austriaca* Laurenti, 1768 w *Polskiej czerwonej księdze zwierząt* klasyfikowany jest jako gatunek wysokiego ryzyka (ang. *vulnerable*). Analogiczny status ma w Niemczech i Szwajcarii, gdzie jest objęty ochroną ścisłą. Gatunek ten preferuje otwarte i półotwarte siedliska. Są one zagrożone m.in. intensyfikacją rolnictwa, zalesieniem i zarastaniem. Właściwe rozpoznanie rozmieszczenia tego rzadkiego węża jest kluczowe dla podjęcia skutecznej ochrony gatunkowej. Celem pracy jest uzupełnienie danych o występowaniu gniewosza plamistego w Wielkopolsce, w szczególności w Puszczy Noteckiej i na południu regionu. Opisano nowe stanowiska i zaktualizowano istniejące dane. W latach 2001–2017 obserwowano gatunek na 13 lokalizacjach, m.in. na terenach zalesionych, poligonie oraz na terenach przemysłowych (np. stara cegielnia). Szczególnie dwa ostatnie typy siedlisk są ważnymi ostojami dla gniewoszy ze względu na dostępność otwartych siedlisk i relatywnie niewielki negatywny wpływ człowieka (często mylony ze zmiłą zygzakowatą wciąż jest prześladowany pomimo prawnej ochrony). Podobnie intensywnie pielęgnowany las sosnowy (Puszcza Notecka) na ubogich piaszczystych glebach może w dłuższej perspektywie stanowić stabilne siedlisko dla gatunku. Na omawianym obszarze wśród licznych zagrożeń do najważniejszych zaliczyć można: zarastanie i przekształcenia siedlisk, przy szczątkowej wiedzy o występowaniu gatunku. Na terenie województwa wielkopolskiego nie ma żadnej strefy ochronnej dla gniewosza. Niestety nie prowadzi się żadnych działań z zakresu czynnej ochrony. W związku z jego rzadkością w regionie należy pilnie podjąć inwentaryzację i działania monitoringowe. Dane o występowaniu gatunku muszą zostać uwzględnione w dokumentach planistycznych (szczególnie w rozpoznanych stanowiskach) wraz z podjęciem działań edukacyjnych kierowanych do pracowników leśnych i mieszkańców.